

Nr 934

Av herr Jansson m. fl., om utredning angående nyttiggörande av hushålls- och industriavfall.

I motion nr 37 i andra kammaren år 1968 har ett program för omfattande åtgärder på miljövårdens område framlagts. Där föreslås bl. a. att statens naturvårdsverk ges i uppdrag att under åren 1969—1971 genomföra en miljövårdskampanj som ett led i ett handlingsprogram för systematiska förebyggande åtgärder mot miljöförstoring. Ett viktigt led blir därvid hur man skall komma till rätta med den ständigt ökande mängden av avfall från hushåll och industrier.

Om mängden av hushållssopor ökar i samma takt som hittills kommer dess vikt att fördubblas och dess volym att tredubblas inom 15 år, enligt en renhållningsutredning för Skåne, refererad av civilingenjör Göran Adolfs-son i *Kommunal Tidskrift* (1/1968) under rubriken »Vi drunknar i sopor». En av utredningens slutsatser är att problemen bör angripas i större sammanhang av kommunalförbund och inte som hittills av varje kommun för sig. Säkerligen räcker inte heller en sådan samordning. Med hänsyn bl. a. till fritidsbebyggelsen måste det utarbetas en standard för hela landet, inklusive tekniska och hygieniska metoder, för att lösa alla dessa frågor med ett minimum av kostnader och ett maximum av effektivitet.

I Stockholms stad ökade sopmängderna från 120 tusen ton 1930 till 130 tusen ton 1940, 195 tusen ton 1950 och 330 tusen ton 1960. Sedan dess har mängden av hushållsavfall ökat ännu snabbare, inte minst på grund av emballageindustrins uppfinningsrikedom vad engångsförpackningarna beträffar.

Problemet är detsamma i fråga om hushållsavfall och industriavfall som i fråga om rötslammet från reningsverken. Hur skall man på ett rationellt sätt bli av med dessa oerhörda mängder av avfallsprodukter? Förbränning och s. k. täcktippling är ingen rationell lösning. Dessa improduktiva processer drar ständigt större kostnader och skapar i sin tur nya väldiga problem genom grundvattenförstoring, luftföroreningar etc.

Ännu för ett decennium sedan betraktades det på många håll som en illusionspolitik att förespråka att rötslammet från reningsverken transformerades till gödsel och jordförbättringsmedel och återfördes till jorden. Trots allt motstånd har denna tanke nu börjat bli accepterad, låt vara att den ännu tycks ha lång väg kvar till att bli en allmänt genomförd praktisk politik.

Utvecklingen beträffande hushålls- och industriavfallet, de s. k. soporna, befinner sig ännu på destruktionsstadiet eller stadiet för vad som med ett nytt uttryck kallas »kvittblivning». Det är uppenbart att vi inte kommer någonstans så länge vi betraktar och behandlar avfallet som skräp att dumpa eller förstöra. Enda framkomliga vägen bör vara att finna former för en nyttig användning av avfallet, kort sagt börja betrakta och använda det som en tillgång, inte som en ständigt mer bekymmersam belastning. Därmed skulle man lösa en del problem som över huvud taget inte blivit berörda hittills, t. ex. nerskräpningen utefter vägarna och i fritidsområdena och det hart när omöjliga i att bli av med skrymmande hushålls- och trädgårdsavfall för småstugeägare och villaägare.

Två nya processer för avfallets omvandling till nyttiga produkter tilldrar sig nu internationell uppmärksamhet.

I londontidningen *Times* (3/1 1968) refereras Lawdenprocessen för tillverkning av gödningsämnen av hushållsavfall, en metod som rekommenderas av National Research Development Corporation. Dess verkställande direktör, dr Basil Baird, meddelade, enligt tidningsreferatet, att man hade gjort en omfattande undersökning av sopproblemet:

Forskningsbolaget rekommenderade den process som utarbetats av Lawden Manufacturing Company i Wolverhampton, därför att man ansåg att den hade löst tekniska och ekonomiska problem, som lett till tidigare misslyckanden.

Renhållningen hade blivit ett tilltagande problem. Det blev 200 tusen ton hushållsavfall i veckan, och det kostade mellan 40 och 50 miljoner pund om året att skaffa bort det.

Med Lawdenprocessen kan en sophämtningsstation som tar emot 100 ton avfall om dagen framställa 75 ton gödningsmedel. Produkten från stationen kommer att kallas Sweetseil (sockermull) och framställas i tre kvaliteter för gödningsmedelsmarknaden.

En standardsoptation för en befolkning av 100 000 kommer att kosta 350 000 pund (något mer än 4 miljoner kronor). Den kan producera minst 300 ton gödningsmedel i veckan till ett försäljningspris av omkring 10 pund (120 kronor) per ton.

Avfallet matas direkt in i maskinen från sophämtningsbilarna, och nästan vad som helst i fråga om hushållsavfall tas emot, inklusive gamla cykelramar, packlådor för kylskåp, matrullar och gamla möbler.

Tydligen blir detta ett bättre sätt att bli av med uttjänta julgranar än det nu vanliga; att man efter mörkrets inbrott försäkrar sig om att ingen polis finns inom synhåll och diskret lägger granen på trottoaren.

I en Tokyo-korrespondens i *New York Times* och *International Herald Tribune* (3/1 1968) rapporterar Robert Trumbull om en metod att omvandla hushållsavfall och annat avfall till betongliknande byggnadssten och transformera sophämtningen från ett kostnadskrävande permanent bekymmer till en vinstgivande ny industri för många städer:

Den första installationen av herr Tezukas avfallskonverter kommer att göras i Kofu, en stad nordväst om Tokyo.

Processen har många fördelar framför sopförbränningsmetoden. Den är 50 till 75 procent billigare, åstadkommer inga luftföroreningar och ger byggnadsblock som en värdefull biprodukt.

Blocken framställs genom att avfallsbalarna pressas samman under ett oerhört hydrauliskt tryck och att det massiva material som erhålls förses med ett ytskikt av asfalt, betong, vinyl eller järnplåt. Blocken kan framställas i vilken form som helst och med kopplingsregel om så önskas. Om de förses med plåthölje kan de svetsas samman som stålskivor. Standardblocken vägen två ton.

Enligt företagets försäljningsavdelning varierar priset mellan en och en halv miljon kronor för en maskin med en sopbehandlingskapacitet av 150 ton per dygn till omkring 28 miljoner kronor för en modell som kan ta hand om tre tusen ton avfall under samma tidrymd. Korrespondenten nämner att en medlem av New Yorks stadsfullmäktige motionerat om att denna japanska metod införs och att »New Yorks dagliga alptopp av sopor omvandlas till material att konstruera en konstgjord ö vid New Jerseys nordkust att användas för en ny jetflygplats».

En kombination av den japanska och den nya engelska metoden förefaller kunna bli det rationella sättet att lösa avfallsproblemet. Lawdon-processen beskrivs inte så utförligt i den refererade korrespondensen att man får veta vad det blir av de 25 procent som inte kan omvandlas till gödningsämnen. Att vidarebehandla dessa 25 procent enligt den japanska metoden eller liknande metod är tydligen nödvändigt för att man skall komma helt bort från den improduktiva, dyrbara »kvittblivningen».

Tidigare har man, bl. a. i Leatherhead i England och i Duisburg i Tyskland, funnit att det är en fördel att blanda rötslammet från reningsverken med de organiska beståndsdelarna i hushållsavfallet vid framställningen av gödnings- och jordförbättringsmedel. (Se t. ex. Davies' *Municipal composting*, Faber & Faber, London 1961.)

Vårt lands höga industrialiseringsgrad, liksom vår relativt höga materiella standard, gör att mängden av såväl industriellt avfall som hushållsavfall blir mycket betydande. De vetenskapliga rön som står till buds måste därför utnyttjas dels för att förhindra ökad nedsmutsning av naturen, dels för att utnyttja avfallet till producerande av produkter som kan bli nyttiga för samhället. Då endast statsmakterna kan anses ha de resurser som här måste ställas till förfogande, ekonomiskt, vetenskapligt och personellt, bör en snabbutredning komma till stånd i denna fråga.

Med hänvisning till vad i motionen anförts hemställs,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till regeringen hemställa om snabbutredning och förslag till åtgärder för att av hushålls- och industriellt avfall framställa gödningsmedel och byggnadsmaterial.

Stockholm den 26 januari 1968

Axel Jansson (vpk) Gustav Lorentzon (vpk) Gunvor Ryding (vpk)